

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

580. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO,
12.7.2023–13.7.2023

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Przegląd polityki podatkowej w celu ochrony gospodarstw domowych o niskich dochodach i słabszych grup społecznych przed negatywnymi skutkami ekologicznej transformacji

(opinia z inicjatywy własnej)

(2023/C 349/01)

Sprawozdawca: **Philip VON BROCKDORFF**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.1.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	27.6.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	12.7.2023
Sesja plenarna nr	580
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	195/7/10

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES zauważa, że wpływ transformacji ekologicznej nie będzie jednolity w całej UE i będzie się znacząco różnił w poszczególnych krajach, a także w różnych regionach państw członkowskich. W związku z tym państwa członkowskie muszą zwrócić uwagę na wyzwania społeczne związane z transformacją, aby zwiększyć jej legitymację, utrzymać stabilność i zapobiec populistycznej opozycji.

1.2. EKES uważa, że oceny skutków przeprowadzane przez Komisję w związku z kilkoma aktami ustawodawczymi dotyczącymi transformacji ekologicznej są głównie ukierunkowane na perspektywę ogólnounijną, przy czym często brakuje im zróżnicowanego podejścia w zakresie poszczególnych krajów i regionów, niezbędnego do skoncentrowania się na prawdopodobnym wpływie na lokalne gospodarki i społeczności (jedyne wyjątek stanowi wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie opodatkowania energii).

1.3. EKES stoi również na stanowisku, że bardziej ukierunkowana analiza powinna dostarczyć bardzo istotnych danych dotyczących gospodarstw domowych dotkniętych skutkami transformacji ekologicznej, umożliwiając tym samym rządów podjęcie bardziej odpowiednich działań w celu złagodzenia wpływu trwającego procesu na uboższe i znajdujące się w trudnej sytuacji gospodarstwa domowe.

1.4. Komitet wskazuje dwa główne zagrożenia związane z transformacją ekologiczną w zakresie negatywnych skutków społecznych i gospodarczych, zwłaszcza: i) rosnące dysproporcje dochodów; ii) przenoszenie się branż przemysłu i związane z tym zwolnienia pracowników.

1.5. W związku z tym EKES podkreśla potrzebę dążenia do sprawiedliwej transformacji, aby zniwelować zarówno jej wpływ na zatrudnienie, jak i efekty dystrybucyjne przejścia na neutralność klimatyczną. W tym kontekście EKES apeluje o wprowadzenie działań redystrybucyjnych umożliwiających kierowanie zasobów finansowych do gospodarstw domowych o niskich dochodach i słabszych grup społecznych w celu zminimalizowania wykluczenia społecznego przez unikanie dalszego pogłębiania się nierówności dochodów w trwającym obecnie procesie.

1.6. Jako że opodatkowanie związane z transformacją ekologiczną leży w gestii państw członkowskich, EKES podkreśla znaczenie krajowych środków fiskalnych, aby transformacja ekologiczna stała się bardziej zrównoważona i miała mniejszy wpływ na najsłabsze grupy ludności.

1.7. W związku z tym polityka fiskalna powinna składać się z trzech elementów w okresie przejściowym: zasady „zanieczyszczający płaci” wraz z uzupełniającymi środkami redystrybucyjnymi w celu wsparcia gospodarstw domowych o niskich dochodach, ukierunkowanego wsparcia doходу oraz ulg podatkowych na energooszczędne produkty domowe. Takie podejście (i) wspierałoby zakup pojazdów elektrycznych, (ii) zachęcałoby do przyjmowania zielonych technologii w domach oraz (iii) zwiększałoby efektywność energetyczną budynków (należy przyznać, że zmieniona dyrektywa w sprawie opodatkowania energii⁽¹⁾ ma również na celu poprawę efektywności energetycznej przy jednoczesnej ochronie słabszych grup społecznych). W przypadku gospodarstw domowych o najniższych dochodach, które mogą mieć niewystarczające zobowiązania podatkowe aby korzystać z ulg podatkowych, zalecanym optymalnym środkiem jest wsparcie doходу.

1.8. EKES uważa również, że dystrybucja bonów przez państwo, umożliwiająca zakupy i inwestycje w ekologiczne technologie i produkty, mogłaby pomóc we wspieraniu słabszych grup społecznych w okresie transformacji.

1.9. Wprowadzone w Niderlandach ulgi podatkowe dla osób, które kupują pojazdy elektryczne, są dobrym przykładem zachęcania do zakupu pojazdów przyjaznych dla środowiska, minimalizują bowiem ewentualne zakłócenia spowodowane przez dotacje, które często przynoszą korzyści dostawcom kosztem konsumentów⁽²⁾.

1.10. EKES uważa również, że można by zbadać doświadczenia państw członkowskich, takich jak Niemcy, Francja czy Włochy, które wprowadziły niższe stawki VAT-u na produkty energooszczędne, energooszczędne technologie i remonty mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków. Podatek VAT nie jest jednak z definicji progresywny. Aby dostosować tego rodzaju podejście do gospodarstw domowych o niskich dochodach, konieczne mogą okazać się środki towarzyszące, takie jak zryczałtowana rekompensata, aby zachęcić te gospodarstwa do podejmowania takich działań. Ponadto EKES zwraca uwagę, że społeczności energetyczne (dyrektywa (UE) 2019/944⁽³⁾) i społeczności energetyczne działające w zakresie energii odnawialnej (dyrektywa (UE) 2018/2001⁽⁴⁾) mogą stać się kluczowymi narzędziami, które pomogą obywatelom i słabszym grupom społecznym w radzeniu sobie z zieloną transformacją.

1.11. EKES podkreśla strategiczną rolę Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) w tym zakresie. Ten instrument finansowy powinien być wykorzystywany do ograniczania społeczno-gospodarczego wpływu transformacji na unijne gospodarki, które są obecnie w dużym stopniu uzależnione od paliw kopalnych lub działalności charakteryzującej się wysoką intensywnością emisji gazów cieplarnianych, a przede wszystkim do ułatwienia przeprowadzenia tej transformacji pracownikom i gospodarstwom domowym dotkniętym bieżącą zmianą.

1.12. Jak już wspomniano we wcześniejszych opiniach, EKES zauważa, że Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, mimo że jest instrumentem strategicznym, może być niewystarczający jako wsparcie bieżących zmian gospodarczych, w związku z czym należy go uzupełnić o odpowiednio finansowany Społeczny Fundusz Klimatyczny (SCF).

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz.U. L 283 z 31.10.2003, s. 51).

⁽²⁾ Niderlandy oferują zachęty do zakupu pojazdów przyjaznych dla środowiska. Według sprawozdania Climate Group dotacje w wysokości do 4 000 EUR są dostępne na zakup lub leasing nowych elektrycznych samochodów osobowych o napędzie akumulatorowym, a 5 000 EUR na samochody dostawcze. Istnieją również konkurencyjne zachęty podatkowe, takie jak niski podatek drogowy, brak podatku od zakupu i brak podatku od prywatnego użytkowania/świadczenia. Zob. Netherlands: Taking action on zero emission vehicles.

⁽³⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).

⁽⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

2. Wprowadzenie i kontekst

2.1. Transformacja ekologiczna stanowi ogromne wyzwanie dla UE i przyszłych pokoleń, zwłaszcza w związku z przedłużającą się wojną w Ukrainie, która wywołuje stan niepewności gospodarczej zarówno w ujęciu ogólnym, jak i ze szczególnym uwzględnieniem sektora energetycznego. EKES uważa, że aby transformacja została uwieńczona sukcesem, niezbędny jest konsensus społeczny. Można go osiągnąć jedynie pod warunkiem skutecznego wdrożenia środków wsparcia w całej UE i uniknięcia populistycznej opozycji.

2.2. Komitet przypomina, że w ramach Zielonego Ładu zwiększono unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. z 40 % do co najmniej 55 % w stosunku do poziomów z 1990 r., wyznaczając jednocześnie cel neutralności klimatycznej do 2050 r.

2.3. Pakiet „Gotowi na 55” zawiera szereg propozycji politycznych służących osiągnięciu celu na 2030 r., w odniesieniu do których EKES pragnie przedstawić swój wkład w promowanie transformacji ekologicznej, która z jednej strony byłaby w pełni zrozumiała i popierana przez wszystkie zainteresowane strony, a z drugiej strony niezbyt uciążliwa dla gospodarstw domowych i słabszych grup społecznych.

2.4. Uznając za pewnik, że transformacja ekologiczna przyniesie znaczne i bardzo oczekiwane korzyści w całej UE, w niniejszej opinii skoncentrowano się na ewentualnych negatywnych skutkach trwającej transformacji ekologicznej w perspektywie krótkoterminowej, ze szczególnym uwzględnieniem wykluczenia społecznego i nierówności dochodowych, wzywając do przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji, która byłaby proporcjonalna w stosunku do gospodarstw domowych o niskich dochodach i słabszych grup społecznych.

3. Uwagi ogólne i szczegółowe

3.1. EKES zauważa, że skutki transformacji ekologicznej nie będą jednolite w całej UE, a wręcz przeciwnie – będą się znacząco różnić w poszczególnych krajach, a nawet w poszczególnych regionach państw członkowskich, w zależności od szeregu ekonomiczno-społecznych zmiennych.

3.2. W związku z tym EKES zauważa, że regiony o dużej zależności od paliw węglowych są i będą szczególnie narażone na skutki transformacji oraz na potencjalną utratę miejsc pracy. W związku z tym działania konieczne do wspierania spójności społecznej będą musiały być w poszczególnych państwach członkowskich, a nawet w poszczególnych regionach, bardzo zróżnicowane, w zależności od uwarunkowań lokalnych, zgodnie z zasadą pomocniczości. EKES uznaje jednak, że w zmienionej dyrektywie w sprawie opodatkowania energii proponuje się okres przejściowy oraz możliwość zwolnienia przez państwa członkowskie gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji z opodatkowania ogrzewania przez okres 10 lat od wdrożenia zmienionego podatku.

3.3. Z punktu widzenia metodyki, Komitet uważa, że analizy oceny skutków przeprowadzone do tej pory przez Komisję są ukierunkowane głównie na perspektywę ogólnounijną. Brakuje im jednak zróżnicowania wymaganego w przypadku podejścia z podziałem na poszczególne kraje i regiony, dzięki któremu można by było skoncentrować się na potencjalnym wpływie transformacji na lokalne gospodarki i społeczności. W tym względzie wniosek dotyczący *dyrektywy w sprawie opodatkowania energii* stanowi wyjątek, ponieważ poprzedziła go ukierunkowana mikroanaliza, jaką należałoby szerzej stosować przy wdrażaniu Zielonego Ładu.

3.4. EKES uważa, że bardziej ukierunkowana analiza, uwzględniająca pełen zakres specyfiki lokalnej, powinna dostarczyć bardzo istotnych danych, dotyczących zwłaszcza gospodarstw domowych dotkniętych skutkami transformacji ekologicznej, umożliwiając tym samym rządów podejmowanie odpowiednich działań w celu złagodzenia wpływu trwającego procesu na uboższe i znajdujące się w trudnej sytuacji gospodarstwa domowe.

3.5. EKES stoi na stanowisku, że istnieją dwa główne zagrożenia związane z transformacją ekologiczną w zakresie negatywnych skutków społecznych i gospodarczych: i) rosnące dysproporcje dochodów; ii) przenoszenie się branż przemysłu i związane z tym zwolnienia pracowników.

3.6. Komitet zwraca uwagę, że przejście na gospodarkę odporną na zmianę klimatu i niskoemisyjną stanowi szczególne wyzwanie dla gospodarstw domowych i społeczności o niskich dochodach, zwłaszcza w regionach, których poziom rozwoju pozostaje daleko w tyle za obszarami miejskimi. W związku z tym niezwykle ważne jest, aby transformację wspierać odpowiednim zakresem środków podatkowych, w tym wsparciem finansowym, w odpowiedzi na przedstawione powyżej problemy.

3.7. Ponadto EKES pragnie zwrócić uwagę na ewentualne dodatkowe obciążenia najsłabszych grup ludności spowodowane transformacją, ze szczególnym uwzględnieniem cen towarów, które mogłyby w procesie przejściowym znacznie wzrosnąć. Transformacja mogłaby spowodować wzrost cen energii i paliw dla osób, które nie mogą pozwolić sobie na dodatkowe opłaty, ponieważ ceny te uwzględniałyby wyższe koszty emisji dwutlenku węgla. Tego rodzaju wpływ jest szczególnie niepokojący w obecnej sytuacji makroekonomicznej, jako że wcześniej tego roku stopa inflacji w państwach członkowskich była wysoka ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ W ostatnich tygodniach stopa inflacji spadła.

3.8. W związku z tym EKES podkreśla potrzebę dążenia do sprawiedliwej transformacji, aby zniwelować zarówno jej wpływ na zatrudnienie, jak i efekty dystrybucyjne przejścia na neutralność klimatyczną. Tego typu podejście należy postrzegać jako integralną część ram transformacji ekologicznej, a nie tylko jako dodatkowe środki naprawcze.

3.9. EKES podkreśla potrzebę działań redystrybucyjnych umożliwiających ukierunkowanie środków finansowych na pomoc gospodarstwom domowym o niskich dochodach i słabszym grupom społecznym w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu i pogłębianiu się nierówności dochodowych. Mogłyby one na przykład przybrać formę opodatkowania na ochronę środowiska opartego na zasadzie „zanieczyszczający płaci”, w ramach którego osoby uzyskujące dochody powyżej ustalonego progu płaciłyby wyższe opłaty za zużycie energii wysokoemisyjnej.

3.10. Jako że zgodnie z zasadą pomocniczości podatki związane z transformacją ekologiczną leżą w gestii państw członkowskich, EKES podkreśla znaczenie środków fiskalnych wprowadzanych na szczeblu krajowym, aby transformacja ekologiczna stała się bardziej zrównoważona, a jej skutki miały mniejszy wpływ na najsłabsze grupy ludności, z możliwością uniknięcia niekorzystnych efektów, które często towarzyszą podatkom na ochronę środowiska.

3.11. EKES uważa, że polityka fiskalna w okresie przejściowym powinna składać się z trzech elementów: zasady „zanieczyszczający płaci” wraz z uzupełniającymi środkami redystrybucyjnymi w celu wsparcia gospodarstw domowych o niskich dochodach, ukierunkowanego wsparcia dochodu oraz ulg podatkowych na energooszczędne produkty domowe. Takie podejście (i) wspierałoby zakup pojazdów elektrycznych, (ii) zachęcałoby do przyjmowania zielonych technologii w domach oraz (iii) zwiększałoby efektywność energetyczną budynków. EKES przyznaje jednak, że zmieniona dyrektywa w sprawie opodatkowania energii ma również na celu poprawę efektywności energetycznej przy jednoczesnej ochronie słabszych grup społecznych. W przypadku gospodarstw domowych o najniższych dochodach, które mogą mieć niewystarczające zobowiązania podatkowe aby korzystać z ulg podatkowych, zalecanym optymalnym środkiem jest wsparcie dochodu.

3.12. EKES uważa również, że dystrybucja przez państwo bonów przeznaczonych na inwestycje w ekologiczne technologie i zakup ekologicznych produktów mogłaby pomóc we wspieraniu słabszych grup społecznych w okresie transformacji.

3.13. Wprowadzone w Niderlandach środki podatkowe dla osób kupujących pojazdy elektryczne są dobrym przykładem zachęcania do zakupu pojazdów przyjaznych dla środowiska nowej generacji, ograniczają bowiem ewentualne zakłócenia związane z szerszym dostępem do dotacji. Przyjazne pod względem podatkowym podejście do pojazdów elektrycznych w Niderlandach rozszerzono również na podatki rejestracyjne i drogowe, uzupełniając tym samym sprzyjające ramy prawne. W związku z tym ulgi podatkowe mogłyby być skierowane do gospodarstw domowych o niskich dochodach, które najprawdopodobniej doświadczą największych trudności podczas przechodzenia na zielone technologie.

3.14. EKES uważa również, że można by ulepszyć i zbadać doświadczenia państw członkowskich, takich jak Niemcy, Francja czy Włochy, które wprowadziły niższe stawki VAT-u na produkty energooszczędne, energooszczędne technologie i remonty mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków. Podatek VAT nie jest jednak z definicji progresywny. Aby dostosować tego rodzaju podejście do gospodarstw domowych o niskich dochodach, konieczne mogą okazać się więc środki towarzyszące, takie jak zryczałtowana rekompensata, aby zachęcić te gospodarstwa do podejmowania takich działań.

3.15. EKES podkreśla rolę Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, której nie można bagatelizować. Ten instrument finansowy powinien być wykorzystywany do ograniczania społeczno-gospodarczego wpływu transformacji na unijne gospodarki, które są obecnie w dużym stopniu uzależnione od paliw kopalnych lub działalności przemysłowej charakteryzującej się wysoką intensywnością emisji gazów cieplarnianych, a przede wszystkim do ułatwienia transformacji pracownikom i gospodarstwom domowym dotkniętym bieżącą zmianą.

3.16. Jak już wspomniano w poprzedniej opinii pt. „Instrument pożyczkowy na rzecz sektora publicznego i zmiana Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”⁽⁶⁾, EKES zauważa, że Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) jest istotny, lecz jego zasoby i zakres mogą być niewystarczające do wsparcia bieżących zmian gospodarczych. FST należy zatem uzupełnić odpowiednio finansowanym Społecznym Funduszem Klimatycznym (SCF), zgodnie z zaleceniami zawartymi w opinii EKES-u „Fundusz dostosowania do zmiany klimatu finansowany z Funduszu Spójności i NGEU”⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie instrumentu pożyczkowego na rzecz sektora publicznego w ramach mechanizmu sprawiedliwej transformacji” [COM(2020) 453 final – 2020/0100 (COD)], „Zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji” [COM(2020) 460 final – 2020/0006 (COD)] (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 240).

⁽⁷⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Fundusz Dostosowania do Zmiany Klimatu finansowany z Funduszu Spójności i NGEU” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 23).

3.17. EKES zwraca uwagę, że celem dodatkowego funduszu powinna być ochrona grup o niskich dochodach i słabszych grup przed negatywnymi skutkami transformacji, pod warunkiem że będą mu towarzyszyć dobre praktyki mające na celu przede wszystkim uniknięcie pogłębiania się nierówności dochodowych. Jednocześnie Komitet ostrzega, że ze względu na obecną organizację i możliwości finansowe SCF (nie wspominając o odroczeniu jego wdrożenia o rok) jest mało prawdopodobne, aby skutecznie wspierał on najsłabsze grupy ludności, co już podkreśliło kilka zainteresowanych stron. Na przykład koszt przejścia z pojazdów tradycyjnych na pojazdy elektryczne może okazać się zbyt wysoki, a zatem nierealny dla gospodarstw domowych o niskich dochodach i znajdujących się w trudnej sytuacji bez zachęt podatkowych bądź wsparcia finansowego⁽⁸⁾.

3.18. EKES sugeruje zatem, by odpowiedzialne organy na szczeblu europejskim i lokalnym opracowały odpowiednie polityki fiskalne w celu złagodzenia negatywnych skutków transformacji, bez osłabiania zachęt do zmian w zakresie inwestycji ekologicznych i konsumpcji wymaganych w okresie przejściowym. Co ważne, mechanizmom takim powinny towarzyszyć środki zapewniające zarządzanie sprzyjające włączeniu społecznemu oraz aktywne zaangażowanie osób najbardziej obciążonych skutkami transformacji ekologicznej. EKES uznaje jednak, że zmieniona dyrektywa w sprawie opodatkowania energii obejmuje okresy przejściowe w odniesieniu do opodatkowania wybranych produktów lub inwestycji mających na celu zmniejszenie zużycia energii.

3.19. Komitet pragnie przypomnieć wszystkim instytucjom zaangażowanym w transformację ekologiczną o znaczeniu dialogu społecznego i użytecznego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu europejskim, krajowym, sektorowym i regionalnym. Dialog społeczny odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu transformacją ekologiczną i ułatwianiu jej, zapewniając szerokie zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron, a jednocześnie chroniąc słabsze grupy społeczne i poziomy zatrudnienia w całej UE.

3.20. EKES zwraca uwagę, że w kilku krajach europejskich istnieją już mechanizmy progresywnego opodatkowania, ukierunkowane systemy opieki społecznej i odpowiednie mechanizmy dialogu społecznego, w związku z czym przyjęcie i dalsze wzmacnianie tego typu polityk może się opierać na istniejących dobrych praktykach i okazać się bardzo użytecznym narzędziem zapobiegania dalszemu pogłębianiu się nierówności i wykluczenia społecznego.

3.21. Komitet jest głęboko przekonany, że osiągnięcie szerokiego porozumienia, a także politycznej i społecznej akceptacji polityki klimatycznej w krajach europejskich przyczyni się do przeprowadzenia silniejszej i lepszej transformacji ekologicznej, która – z drugiej strony – może stracić zarówno wiarygodność, jak i moc, jeżeli obciążenia i negatywne skutki w nieproporcjonalnym stopniu dotkną uboższe gospodarstwa domowe.

3.22. W związku z tym EKES podkreśla, że rządy, w porozumieniu ze społeczeństwem obywatelskim, powinny dążyć do zmniejszenia wpływu transformacji ekologicznej na zatrudnienie w bardziej dotkniętych obszarach UE, również za pomocą ukierunkowanych i innowacyjnych polityk rynku pracy, w tym programów szkoleniowych i edukacyjnych dla pracowników przemysłu wysokoemisyjnego.

3.23. Komitet podkreśla ryzyko pogłębiania się dysproporcji regionalnych ze względu na proces transformacji ekologicznej między bardziej rozwiniętymi gospodarkami w całej UE a gospodarkami nadal w dużym stopniu uzależnionymi od wysokoemisyjnych gałęzi przemysłu. Z tego samego powodu mogą się również pogłębić dysproporcje i rozbieżności konkurencyjne między krajami oraz obszarami miejskimi a obszarami peryferyjnymi, wiejskimi i oddalonymi.

3.24. EKES jest zdania, że transformacja ekologiczna wymaga jednoczesnej realizacji celów klimatycznych Europejskiego Zielonego Ładu oraz programu sprawiedliwości społecznej w ramach Europejskiego filaru praw socjalnych. Transformacja ekologiczna wiąże się ze zmianą strukturalną (oczekiwane są zmiany zarówno na poziomie gospodarczym, jak i społecznym). Aby odnieść sukces, muszą jej towarzyszyć środki społeczne, w tym inwestycje społeczne mające na celu ułatwienie neutralności klimatycznej i osiągnięcie transformacji sprzyjającej dynamicznym i konkurencyjnym przedsiębiorstwom europejskim, które mogą na przykład generować zielone miejsca pracy i wzrost gospodarczy.

3.25. W związku z tym EKES podkreśla znaczenie ściślejszej współpracy w całej UE, która powinna być rozwijana w oparciu o skuteczny dialog polityczny i społeczny w celu opracowania towarzyszącej polityki gospodarczej i społecznej wspierającej trwającą transformację, należyście dostosowując ją do różnych warunków społecznych i gospodarczych objętych nią społeczności.

⁽⁸⁾ Joanna Gill, *Can Europe's new Social Climate Fund protect poor from rising carbon cost?* Reuters, grudzień 2022 r.

3.26. Podejście oparte na współpracy należy przyjąć również w odniesieniu do krajów Europy, które nie są członkami UE, aby uniknąć przenoszenia przedsiębiorstw i zatrudnienia do krajów, które nie dążą do bardziej ekologicznego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego, jak to czyni UE. Mogłoby to mieć negatywny wpływ na rynek wewnętrzny, a także na samą transformację ekologiczną, zarówno pod względem mniejszej skuteczności, jak i większych negatywnych skutków dla najsłabszych grup ludności.

3.27. EKES wzywa również państwa członkowskie do podjęcia dalszych działań w celu rozwiązania problemu uchylania się od opodatkowania i unikania opodatkowania oraz zapobiegania niewłaściwemu wykorzystywaniu środków publicznych, ponieważ zapewniłoby to dodatkowe środki na finansowanie środków dystrybucyjnych wspierających transformację.

3.28. Komitet zwraca również uwagę, że społeczności energetyczne (dyrektywa (UE) 2019/944) i społeczności energetyczne działające w zakresie energii odnawialnej (dyrektywa (UE) 2018/2001) mogą stać się kluczowymi narzędziami, które pomogą obywatelom i słabszym grupom społecznym w radzeniu sobie z zieloną transformacją. Tego typu społeczności mogą przybierać dowolną formę prawną (stowarzyszenia, spółdzielnie, partnerstwa, organizacje nienastawione na zysk lub małe/średnie przedsiębiorstwa), co ułatwia obywatelom oraz innym uczestnikom rynku łączenie się i wspólne inwestowanie w aktywa energetyczne. Może to przyczynić się do stworzenia bardziej niskoemisyjnego i elastycznego systemu energetycznego, ponieważ społeczności energetyczne mogą zaoferować obywatelom dostęp do wszystkich odpowiednich rynków energii na równych warunkach z innymi podmiotami, zmniejszając koszty energii lub nawet przynosząc potencjalne dochody.

Bruksela, dnia 12 lipca 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
